

Strach przed pandemią. Błędy w postrzeganiu i podejmowaniu ryzyka w czasach koronawirusa.

Michał Krawczyk

Streszczenie popularnonaukowe

Nowy koronawirus pochłonął setki tysięcy istnień ludzkich na całym świecie. Obecną pandemię określa się jako najgorszy światowy kryzys od czasów II Wojny Światowej. Działania rządów i poszczególnych osób (takie jak wprowadzenie i przestrzeganie dystansu społecznego) mogą spowolnić rozprzestrzenianie się wirusa, ratując życie. Wiążą się one jednak z dużymi kosztami psychologicznymi i ekonomicznymi. Dlatego zarówno rządy, jak i jednostki stoją przed wyzwaniem, jakim jest podejmowanie rozsądnych osądów i decyzji w obliczu niepokojącego zagrożenia. W tym projekcie zbadamy, w jaki sposób sformułowanie problemów decyzyjnych jako dotyczących koronawirusa wpływa na zdolność (i chęć) ludzi do trzymania się racjonalnych rozwiązań.

W tym celu poprosimy uczestników eksperymentów online o odpowiedzenie na serię pytań. Będą one podchwytliwe w tym sensie, że odpowiedzi intuicyjne będą niepoprawne. Przykładowo, badany może otrzymać informację, że test na koronawirusa daje poprawny wynik w 95% przypadków i zostać zapytany jakie jest prawdopodobieństwo, że ktoś, kto otrzymał pozytywny wynik faktycznie jest zakażony. Intuicyjna odpowiedź brzmi: 95%, poprawna jednak istotnie zależy od liczby zakażonych w populacji; w szczególności, gdy jest ich bardzo mało, większość pozytywnych wyników to wyniki fałszywe.

Sprawdzimy czy tego rodzaju odstępstwa od racjonalności są częstsze lub rzadsze niż w odpowiadających im, ale mniej obciążających emocjonalnie, bardziej neutralnych wersjach. Przykładowo, inna grupa uczestników dowie się, że badanie lekarskie pacjenta, u którego podejrzewa się zwykłe przeziębienie daje poprawny wyniki w 95% przypadków (i odpowie na analogiczne pytanie).

Co ciekawe, istniejąca literatura przedmiotu nie pozwala sformułować jednoznacznych przewidywań. Z jednej strony, strach może powodować nasilenie uwagi. Z drugiej strony, może powodować, że decydent skupia się wyłącznie na niektórych aspektach sytuacji. W szczególności, przy podejmowaniu decyzji ryzykownych, strach na ogół powoduje przywiązywanie nadmiernej wagi do najgorszych spośród możliwych wyników, co skutkuje awersją do ryzyka.

Nasz projekt będzie służyć trzem głównym celom:

- Będziemy w stanie sprawdzić w jaki sposób strach i inne emocje wpływają na podejmowanie decyzji w warunkach pandemii, być może prowadząc między innymi do takich nieracjonalnych zachowań jak paniczne zakupy
- Będziemy w stanie zasugerować jak te odstępstwa od racjonalności mogą zostać skorygowane
- Korzystając z wyjątkowego „eksperymentu naturalnego”, jakim jest pandemia koronawirusa, wniesiemy wkład w literaturę dotyczącą wpływu strachu i innych emocji na racjonalność, postrzeganie ryzyka i gotowość do podjęcia ryzyka w szerszym kontekście.